

Utbildningsdepartementet

YTTRANDE

2022-10-19

Yttrande över promemorian Elever i grundskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan ska lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå, Dnr U2022-02568

Autism- och Aspergerförbundet överlämnar härmed sitt yttrande över rubricerade betänkande. Vi arbetar för att skapa bättre levnadsvillkor för personer med autism. Vår vision är ett samhälle där alla kan delta, där personer med autism möts med respekt och har bra livskvalitet genom hela livet. Förbundet representerar cirka 18 500 medlemmar och bland dessa finns personer med egen funktionsnedsättning, närstående och personer som är professionellt verksamma inom området.

Sammanfattning

Autism- och Aspergerförbundet välkomnar förslagen i promemorian eftersom vi ser att förslagen kan bidra till att hitta flexibla lösningar som passar individen. Vi vill dock trycka på behovet av mer forskning om hur vanligt det är med överlappning av särbegåvning och andra diagnoser såsom autism, om det förekommer sammanblandning av dessa, hur det kan yttra sig i skolsammanhang samt hur dessa elever på bästa sätt kan fångas upp och stödjas. Det är också avgörande att ha förståelse för att även särbegåvade elever kan ha behov av anpassningar och särskilt stöd. Det är positivt att Skolverket föreslås få i uppdrag att rikta stödinsatser i form av kompetensutveckling till lärare och elevhälsa. Mot bakgrund av ovanstående föreslår vi att uppdraget ska genomföras i dialog med Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Synpunkter

Autism- och Aspergerförbundet välkomnar förslagen i promemorian då vi vill se en skola där det finns plats för alla elever oavsett deras olikheter. Enligt skollagen ska alla elever ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt, vi ser att förslagen kan bidra till att hitta flexibla lösningar som passar individen. Vi vill dock trycka på behovet av mer forskning om hur särbegåvning överlappar med autism och hur det kan yttra sig i skolsammanhang, samt vikten av att även kunskap om den kombinationen når ut till berörda yrkesgrupper i skolan.

Autism är ett spektrum och det finns stora skillnader mellan individer. Autism förekommer på alla nivåer av intellektuell funktion och språkförmåga. Det är vanligt med en ojämn

kognitiv profil och funktionsnivån, det vill säga att vissa förmågor kan vara extremt starka samtidigt som andra förmågor brister.

Att avvika på flera områden samtidigt, såsom att ha både en särbegåvning och autism kan innebära extra utmaningar i skolmiljön. Vi vet att kombinationen ibland lyfts av föräldrar eller vuxna med egen diagnos men det skulle behövas mer forskning om hur vanligt förekommande det är med överlappning mellan särbegåvning och andra diagnoser såsom autism, om det förekommer sammanblandning av dessa, hur det kan yttra sig i skolsammanhang samt hur dessa elever på bästa sätt kan fångas upp och stödjas.

Enligt promemorian finns inte någon enhetlig definition av gruppen särskilt begåvade elever, ofta finns de bland de mer generellt högpresterande eleverna – men en del särskilt begåvade elever har hög frånvaro från skolan. Vi vill här lyfta att det är viktigt med en medvetenhet om att elever med autism ofta har svårt att visa sin förmåga i skolan på grund av skolans brist på anpassningar och stöd, en autismsvänlig lärmiljö kan vara nödvändig de ska kunna utvecklas till sin fulla potential. Läs mer om dagens skolsituation för elever med autism längre ner i detta yttrande.

Det är också nödvändigt att ha förståelse för att även särbegåvade elever med autism som skulle kunna vara aktuella för att läsa i snabbare takt och högre nivå samtidigt kan ha behov av anpassningar och särskilt stöd. Ibland är det tydligt att vissa saker är svåra för eleven, men inte alltid, ofta kan läraren behöva kompetens om autism för att se och förstå stödbehoven. Elever inom autismspektrumet kan exempelvis behöva stöd i sociala situationer såsom vid raster och vid grupparbeten. Det är positivt att Skolverket föreslår få i uppdrag att rikta stödinsatser i form av kompetensutveckling till lärare och elevhälsa. Mot bakgrund av ovanstående föreslår vi att uppdraget ska genomföras i dialog med Specialpedagogiska skolmyndigheten då elevgruppen inte är homogen och behov av anpassningar och stöd även kan behövas för vissa av dessa elever.

Det är också viktigt att beslut om eventuell snabbare takt och högre nivå görs utifrån att det är elevens egen önskan och i samråd med vårdnadshavare. Beslutet måste föregås av en utredning där elevhälsans olika professioner deltar och där "snabbare takt och högre nivå" är ett av flera olika alternativ som övervägs. En barnkonsekvensanalys utifrån hur elevens psykiska hälsa och sociala situation påverkas bör också göras i varje enskilt fall.

Genomförs föreslagna förändringar bör de noggrant följas och utvärderas ur flera aspekter, inte bara utifrån kunskapsmål och uppnådda resultat utan också utifrån psykisk hälsa och social situation för berörda elever.

Skolsituationen för elever med autism – Skolenkäten 2022

Autism- och Aspergerförbundets har under många år tagit fram egen statistik på skolområdet eftersom nationell statistik saknas. Resultatet från skolenkäten 2022 visar att endast 37 procent av eleverna med autism når kunskapsmålen i svenska, engelska och matematik, vilket är samma nedslående resultat som år 2020. Det kan jämföras med att 44 procent nådde målen i både 2018 års och 2016 års skolenkäter.

Föräldrarna i 2022 års skolenkät uppger att 89 procent av eleverna får extra anpassningar eller stöd i skolan. Men 60 procent anser att deras barn inte får tillräckligt stöd i skolan. Av dessa får åtta procent inte något stöd alls, fast de behöver det. Hela 72 procent uppger att barn på mellanstadiet inte får tillräckligt stöd. Flickor som grupper sticker ut och får anpassningar i lägre grad.

Elever med autism behöver ofta stöd under hela skoldagen. På frågan vilket stöd barnet behöver uppger 67 procent att det behöver stöd i sociala situationer och 41 procent behöver stöd under hela dagen, tex även på fritids. Men hela 21 procent uppger att stöd inte alls ges utanför klassrumssituationen fast barnet behöver det.

För att kunna sätta in rätt stöd ska skolan kartlägga barnets behov och matcha dem med rätt insatser. Även här brister det. I vår enkät svarar 85 procent att skolan har kartlagt barnets behov, men bara 44 procent anser att skolan kartlagt behoven i tillräcklig grad och 13 procent att skolan inte gjort någon kartläggning alls.

Skolan är även skyldig att skapa ett åtgärdsprogram för alla elever med behov av särskilt stöd. Det är därför anmärkningsvärt att enbart 70 procent av föräldrarna uppger att ett sådant finns. 40 procent av dessa svarar dessutom att det stöd som finns dokumenterat i åtgärdsprogrammet inte fungerar tillräckligt bra.

Även frånvaro av andra orsaker än sjukdom och giltig frånvaro har ökat. 21 procent av eleverna med autism är frånvarande 40 dagar eller längre under ett läsår. 2020 var det 18 procent. Det kan även jämföras med 14 procent 2018 och 12 procent 2016. Det har alltså skett en fördubbling de senaste sex åren. Hela 30 procent av flickorna är frånvarande 40 dagar eller mer. Av de som haft mer än 20 frånvarodagar så har 56 procent haft en sammanhängande frånvaro av minst fyra veckor. Vad gäller den sammanhängande frånvaron så ligger könen jämnt. Orsakerna till frånvaron som lyfts i skolenkäten är bristande stöd under skoldagen, brister i anpassning av skolmiljön och att skolpersonalen har för låg kunskap om autism.

Skolenkäten bygger på svar från medlemmar som har barn i förskola, grund- och särskola samt gymnasiet och gymnasiesärskola.

Ta del av Skolenkäten 2022 i sin helhet: <https://www.autism.se/skolenkater>

Stockholm enligt ovan

Camilla Rosenberg

Förbundsordförande

Minna Nyman Sabbadini

Intressepolitisk utredare